

Урош Предић у Сентандреји - отпочели Српски дани

4.
СТРАНА

8.
СТРАНА

Поклоничко путовање

12.
СТРАНА

Интервју: Кристифор Брџан

3.
СТРАНА

Скупштинска седница ССМ

ПОЛИТИКА

Додик у Будимпешти и Сентандреји

Мађарски премијер је примио уваженог госта у седишту Владе у Будиму, у реновираном некадашњем кармелићанском манастиру, изграђеном средином 18. века за потребе хришћанског реда названог по брду Кармел, у древној Палестини.

Разговору су, са мађарске стране, присуствовали министар спољне трговине и дипломатије Петер Сијарто и руководилац ресора националне привреде Мартон Нађ, а био је, пре свега, посвећен европском путу Западног Балкана и начину како Мађарска, као председавајућа Савета Европе, може да убрза тај процес – саопштио је шеф Уреда за штампу председника мађарске владе Берталан Хаваши.

Према оцени самог Орбана, његов састанак са Додиком и осталим члановима делегације РС био је у служби стабилности Европске уније (ЕУ).

– Стабилност Западног Балкана је од суштинског значаја за ЕУ. Уместо држања лекција и санкција, ми верујемо у дијалог и сарадњу. Мој данашњи сусрет са Додиком служио је тој сврси – написао је мађарски премијер на „Икс“ мрежи.

Истоветан став, у нешто опширнијој верзији, изнео је и Сијарто, током заједничке конференције за новинаре, а касније изнето и на Фејсбуку.

– За успешну интеграцију Западног Балкана не смемо говорити о њему, већ са њиховим лидерима. Милорад Додик је кључни учесник у изградњи регионалне стабилности, а консултације са њим су увек корисне – истакао је Сијарто.

Шеф мађарске дипломатије је поновио да је један од главних циљева Будимпеште да током шестомесечног председавања Унији, убрза процес њеног проширења.

– То чинимо у оквиру наше одговор-

Председник Републике Српске (РС) Милорад Додик, поново је посетио Мађарску, потврђујући изузетно добре односе тог ентитета са северним суседом Србије, па и лично пријатељство са Виктором Орбаном.

не суседске политике, знајући да су мир и стабилност на Западном Балкану у националном интересу и Мађарске. Истина је, међутим, да у ЕУ постоји огромно лицемерје када је о проширењу реч. Добар део чланица један став заузима јавно, а сасвим други иза затворених врата, због чега кандидати са Западног Балкана чекају просечно дуже од 14 година на пријем – указао је Сијарто.

Мађарска влада сматра да је то непоштено и понижавајуће понашање, па позива Брисел и чланице ЕУ појединачно да се са поштовањем односе према државама Западног Балкана и њиховим народима. Такав однос званична Будимпешта има и према Бањалуци, а

уважавање, поштовање, па и захвалност стиже и из супротног смера.

– Сарадња Мађарске и РС одувек је заснована на узајамном поштовању и протеклих година су постигнут велики успеси. Мађарска влада је до сада доделила Српској 26,5 милиона евра за куповину 4.700 пољопривредних машина од 54 мађарске фирме, чиме су обе стране на добитку – додао је политичар.

И председник Додик је потврдио да је најновији сусрет са највишим мађарским званичницима био посвећен и остварењу досадашњих и новим плановима привредне сарадње.

– Састанак са Орбаном је био одличан у свим аспектима. Домаћин ме је

упознао са својом недавном турнејом по свету, а ја сам му описао актуелну ситуацију у РС, мада то у Будимпешти добро знају, јер је Мађарска озбиљна држава – рекао је Додик.

Мађарска ће, како је договорено, ускоро објавити нови конкурс за повлашћену куповину мађарских пољопривредних машина и других производа, намењених малим и средњим предузећима из РС, а мађарске фирме ће учествовати у реализацији три велика пројекта: изградњи постројења за пречишћавање отпадних вода, регулацији природних вода и градњи једног соларног парка.

Председник Додик није пропустио, као ни раније, да посети Сентандреју и седиште Епархије будимске Српске православне цркве (СПЦ), где га је дочекао митрополит будимски Лукијан (Пантелић).

Заједно су обишли Архив Епархије будимске, обновљен крајем прошле године захваљујући управо значајној донацији РС.

– Захвални смо председнику Додик на бризи и пажњи коју посвећује српској заједници у Мађарској. Учинили смо велики искорак у очувању наше архивске грађе и направили макете наших највећих светиња, каквих нема у СПЦ – предочио је митрополит.

Уважени гост из Бањалуке није крио задовољство што владика Лукијан, свештенство и монаштво види у добром расположењу и здрављу.

– Волим да овде дођем. Поштујем вашу мисију и оно што чини наша Црква у Мађарској. То је кључни допринос очувању наше вјере и традиције. Епархија дјелује на подручју гдје треба много воље и труда, а што ви успешно реализуете – рекао је Додик за РТРС.

Срђан Басић

Вуков сабор – најстарија манифестација у Србији

Село Тршић са једва нешто више од хиљаду душа налази се на крајњем западу Србије, у Мачванском округу, недалеко од Лознице. Познато је као место рођења реформатора српског језика Вук Стефановића Караџића, у чију част се дуже од девет деценија одржава најстарија и најмасовнија смотра српског језика, културе и традиције, увек на неки другачији, времену прикладан начин.

„Вуков сабор“ се одржава у првој половини септембра, у седмици уочи Мале Госпојине, а овогодишње 91. издање је, поред традиционалних тема, посвећено несвакидашњим јубилејима: 200 година од рођења песника Бранка Радичевића и два века од покретања Летописа Матице српске, најстаријег српског часописа и једног од ретких у свету који толико дуго излази у континуитету.

Главне приредбе се, по правилу, одржавају у Етно селу, на платоу испред Вукове куће, затим у Лозници, а повремено у Београду и манастиру Троноша, наомак Тршића, где је мла-

ди Вук почео своје школовање. О најзначајнијој личности српске књижевности прве половине 19. века се готово све зна. Рођен је 6. новембра 1787. у поменутом Тршићу, преминуо 7. фебруара 1864. у Бечу, а у тих 77 година богато испуњеног живота достигао је врхунац у бројним областима: лингвистици, филологији, антропологији, књижевности, преводилаштву. Остао је упамћен и као сакупљач народних умотворина и писац првог речника српског језика.

На отварању овогодишњег шестодневног Сабора, у Лозници, емитована је „Химна Вуку“ Стевана Мокрањца и приказан филм „Први Вуков сабор“ из архиве Југословенске кинотеке. Следиле су, поред низа других програма, изложбе слика Миће Поповића и Вере Божичковић Поповић, као и дела из поставке Галерије „Мине Караџић“.

„Одом Бранку Радичевићу“ министра културе Николе Селаковића евоциране су успомене на незаборавног песника, рођеног 28. марта 1824. у Броду на Сави (данас Славонски Брод), прерано преминулом (због туберкуло-

зе) 1. јула 1853. у Бечу, где се упознао и дружио са Вуком Караџићем. Стваралаштво му је, међутим, везано за Сремске Карловце, где је похађао чувену гимназију. Сахрањен је на Стражилову, брду изнад питореског града на обали Дунава, а иза себе је оставио 54 лирске и седам епских песама, од којих су најпознатије „Кад млидијих умрети“ и „Ђачки растанак“.

Предавањима „Вук и Летопис“ и „Усмена руковат Летописа Матице српске у контексту Вукове збирке“ дотакнут је часопис основан у Новом Саду далеке 1824. године као „Србска летопис“ на иницијативу тадашњег професора Новосадске гимназије Ђорђа (Георгија) Магарашевића. Уређи-

ван је у Новом Саду, штампан у Будиму, у почетку четири пута годишње, дајући простор пре свега младим српским писцима, али и посленицима из других области културе.

„Вуков сабор“ је први пут одржан 1933. године поводом завршетка обнове куће у којој је творац модерног српског писма рођен, а није одржаван једино током Другог светског рата. У новије време организатори манифестације су Центар за културу „Вук Караџић“ из Лознице и сам град, под покровитељством Министарства културе Владе Србије, која је Сабор уврстила у нематеријално културно наслеђе Србије.

Срђан Басић

Шта ће донети будућност?

Шта ће донети будућност, како изаћи на крај са бројним проблемима, пре свега, у Сегедину где и даље постоје потешкоће, везане за инвестицију пројекта „Српски образовни центар“ на Калвиновом тргу?

Сигурног одговора нема ни након 4. овогодишње скупштинске седнице Самоуправе Срба у Мађарској, која је одржана 13. септембра у седишту Земаљске српске самоуправе. Иако је кворум постојао за доношење правоснажних одлука – појавило се 8 скупштинара од укупно 15 – ипак, и даље постоје отворена питања у вези са судбином инвестиције која би требала да одреди даљу будућност српског школства у граду на југу Мађарске. Како тренутно ствари стоје, још ће пуно воде протећи Тисом, док се не стави тачка на капиталну инвестицију, која једно време паузира и чека преокрет, тачније судско решење на правном пољу где се ломе копља између Д.о.о. Енергомонтинг, као извођача радова и Самоуправе Срба у Мађарској, као наручиоца извођачких послова.

Вероватно и сама тежина поменутог питања утицала је на чланове Финансијског одбора, који су предвођени председником Душаном Кашанином, доста дуго расправљали пред почетак скупштине, па је и само заједница највишег тела земаљске самоуправе отпочело знатним кашњењем. Нажалост, без присуства преосталих седам скупштинара, јер било како било, скупштина, заказана за 13. септембар била је последња у овом сазиву, у овом протеклом политичком циклусу.

Иначе, током скупштинског заседња, управо расправа прве тачке дневног реда је трајала најдуже, наиме, ваљало је донети одлуке, везане за парничне и ванпарничне поступке против Д.о.о. Енергомонтинг, односно, требало је одредити даљи пут наставке инвестиције „Српски образовни центар у Сегедину“ којем се надовезало и питање расписивања нове јавне набавке, измена плана за јавну набавку за 2024. годину.

Ради што бољег осветљавања стања инвестиције, односно, тренутачне правне процедуре која се води између Енергомонтинга и Самоуправе Срба у Мађарској, скупштинарима су информације поделили и саветима у сусрет изашли руководиоци пројекта Јожеф Фонад, Атила Мудри, стручњак за јавне набавке и правник Атила Пустаи.

Господин Фонад је нагласио да су на градилишту боравили судски вештачи који су потом припремили извештај према којем је урађено 70% послова на инвестицији. Треба, међутим, додати, да према непотврђеним информацијама, постоје и други извештаји других судских вештака, чији резултати се не подударају са 70% – према њиховом мишљењу, тај проценат је мањи.

Са друге стране, адвокат Атила Пустаи је нагласио да тренутно нема никакве шансе да две стране – Енергомонтинг и Самоуправа Срба у Мађарској – постигну споразумни договор, наиме, извођач радова од Земаљске српске самоуправе има потражњу од 1,7 милијарди форинти, док Самоуправа Срба у Мађарској такође има

Љубинка Георгијевић

потражњу према извођачу од сто милиона форинти.

Након дуже расправе, Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској је изгласала две модификације које је у име Финансијског одбора поднео његов председник Душан Кашанин: према томе, Самоуправа Срба у Мађарској није спремна да одступи од судске парнице, јер као буџетска институција није у могућности да закључи споразум, који се разликује од уговорног правног односа. Осим тога, Самоуправа Срба у Мађарској као наручилац радова предузеће неопходне мере како би преузела радни, грађевински простор – у вези са тим, председник Земаљске српске самоуправе се овлашћује да предузме неопходне правне поступке.

Пошто резултати нове јавне набавке, везане за наставак радова на инвестицији нису уродили плодом – једна је одбијена због формалних разлога, док је други поднети конкурс био превише скуп – Атила Мудри, стручњак за јавне набавке је предложио да се план јавне набавке, имајући у виду поновљени поступак јавне набавке – модификује. По свему судећи, нова јавна набавка биће расписана још у овом кварталу године, а уговор са новим извођачем могао би се везати 2025. Према законским прописима, заинтересованима на располагању стоји 15 дана да поднесу своје понуде.

Још у овој тачци, скупштинре је посебно занимало, колико је још финансијских средстава потребно да се изградња Српског образовног центра на Калвиновом тргу заврши, међутим, на то питање чак ни присутни стручњаци нису умели да дају одговор.

Оно што је сигурно, нова Скупштина ССМ ће имати задатак да пронађе финансијске изворе како би се раду на сегединској инвестицији наставили а потом привели крају.

Након ове тачке, све остале за тили час су биле једногласно прихваћене: измена и допуна буџета ССМ и њених институција с посебним освртом на Српску основну школу у Батањи и Српски образовни центар „Никола Тесла“ у Будимпешти, усвојена је и коначна верзија кадровских услова, односно, расподела задужења у школској 2024/2025. години у васпитно-образовним установама које су у

власништву Самоуправе Срба у Мађарској. Усвојен је и годишњи план рада и програма Батањске двојезичне српске основне школе и забавишта за 2024/2025. годину, односно, утврђене су и цене исхране у Српском забавишту и основној школи у Сегедину.

У вези са овом установом ваља истаћи да је 18. јула истекао рок доношења конкурса на место директора ове институције. До назначеног датума важећи конкурс приложио је један кандидат и то Љубинка Георгијевић, вршилац дужности директора Српске основне школе и забавишта у Сегедину.

Њен конкурс је на молбу Скупштине ССМ вредновала а потом и подржала троцлана стручна комисија у саставу: Борислав Рус (председник), Видосава Будишин Свобода и Нада Бунчић Ђурић.

Највише тело земаљске самоуправе је једногласно подржало Љубинку Георгијевић да она буде директор Српске основне школе и забавишта у Сегедину. Њено именовање ће на снагу ступити након писмене сагласности Министарства унутрашњих послова које је одговорно и за јавно образовање а важиће до 15. августа 2029. године.

Скупштинари су у наставку седнице размотрили још нека питања, у вези са којима су такође донели једногласне одлуке да би на крају, пошто више није било питања и примедби, председница Самоуправе Срба у Мађарској Вера Пејић Сутор затворила последњу скупштинску седницу у овом сазиву.

Појединим скупштинарима био је то опрштај од Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској – један од њих је и Душан Кашанин: „Желим се захвалити свима, који су настојали да раде и помогну нашој српској заједници. Нажалост, тренутачно стање унутар заједнице није завидно, што је проблем и велика штета. Жао ми је због тога, јер су ме родитељи увек на то учили да помажемо једни другима, а не да ратујемо. Баш зато, из свег срца желим наредном сазиву Скупштине да функционише како треба, да нађе увек компромисно решење и договор у свим питањима. Искрено се надам да сам својим радом успео да помогнем српској заједници у Мађарској.“

Предраг Мандић

КУЛТУРА

Отпочео Месец српске културе у Мађарској

што доприноси саморазумевању једне заједнице.

О богатству наше културе и културног наслеђа не треба посебно говорити. О томе сведоче бројна материјална и нематеријална баштина. Српска култура је Пећка Патријаршија, Жича, Грачаница, Сентандреја, Грабовац и Ковин, затим српско црквено певање, српско коло, крсна слава, музика, књижевност, српске гусле, филм и змијањски вез. И дела наших великих уметника попут Уроша Предића јесу култура. Ми Срби, данас темељимо наше биће на духовним и културним коренима нашег народа, кроз историју па све до данас, нагласио је митрополит Лукијан.

Управо Урош Предић, један од најзначајнијих српских сликара реализ-

и председник Српске црквене општине у Сентандреји.

Слику Уроша Предића, иначе, Српском црквеном музеју у Сентандреји поклонила је Рита Вујић, унука Стевана Вујића са жељом да се она сачува за будућа поколења и да сведочи о српској заједници и о породици Вујић у Сентандреји.

„Урош Предић је за Стевана и Олгу насликао као свадбени поклон платно са представом Светог Георгија, заправо славску икону породице Вујић, која је у Сентандреји сачувана до наших дана и која се налази у фокусу ове изложбе, коју данас отварамо“, нагласио је Коста Вуковић, који се у свом говору осврнуо и на родбинске односе породица Вујић и Предић да би потом додао:

– На изложби, поред платна са представом Светог Георгија, свадбеног поклона Уроша Предића, изложена су и два цртежа које је Предић око 1930. године поклатио Вери Вујић, када је она боравила у Београду код сестре Емилије. Цртеже је за потребе наше изложбе уступила наследница Вере Вујић, госпођа Маргита Пап, на чему се и овом приликом најсрдачније захваљујемо.

Кустос Музеја Епархије будимске је подсетио и да је поред представљања платна Уроша Предића циљ изложбе био, а и јесте да се прикаже кратак историјат присних односа између породица Вујић и Предић: „То је било могуће захваљујући, пре свега, великодушном поклону унуче Стевана Вујића, госпође Рите Вујић, која је поред платна са представом Светог Георгија, Српском црквеном музеју покло-

нила и породичне фото-албуме“, рекао је Коста Вуковић, који је у знак захвалности на изузетном поклону Рити Вујић уручио меморијални златник Српског црквеног музеја.

Такође, о једном од најзначајнијих

Њ.В.П. митрополит будимски Г. Лукијан

Отварањем изложбе „Урош Предић у Сентандреји“, у Српском црквеном музеју у Сентандреји 12. септембра отпочела је манифестација „Српски дани – Месец српске културе“ која је с циљем да се на најбољи могући начин представи српска духовност, култура и наука, установљена благословом Његовог Високопреосвештенства митрополита будимског Г. Лукијана.

На самом почетку светковине српске културе – уприличене у великој изложбеној просторији музејске установе – која ће ове године у организацији Епархије будимске, а под покровитељством председника Републике Српске Г. Милорада Додика и Министарства културе Републике Србије, трајати до 7. октобра, Његово Високопреосвештенство митрополит будимски Г. Лукијан је након што је у име Епархије будимске срдечно поздравио високе званике и заинтересовану публику, указао на значај и улогу свеопште културе, истакавши да је „култура нераскидиво везана за духовне категорије, а односи се још и на језик, традицију, митове, обичаје и друго

ма, најинтелектуалнији ликовни уметник с краја XIX и почетка XX века, био је у жижи пажње свечаног отварања „Месеца српске културе“, наиме, уставку вечери, историчар уметности и кустос Српског црквеног музеја Коста Вуковић, у својству аутора поставке, говорио је о настанку изложбе „Урош Предић у Сентандреји“.

Он је аудиторијум информисао да је прошле године у власништво Музеја Српске православне Епархије будимске, путем поклона, доспело једно изузетно вредно дело које се на особен начин везује за Сентандреју и њену историју: ради се о слици једног од најистакнутијих српских сликара Уроша Предића са представом Светог Георгија која је настала 1902. године и коју је Предић поклатио истакнутом сентандрејском трговцу Стевану Вујићу. Наиме, Вујићева супруга Олга Барић, родом из Панчева, била је у сродству са Урошем Предићем.

Стеван Вујић је имао трговачку радњу на главном тргу Сентандреје, а после је имао неколико трговина и у Будимпешти. Он је једно време био

и највећих српских сликара Урошу Предићу и његовим вечним делима говорила је и др Снежана Мишић, потпредседница Управног одбора Галерије Матице српске, историчарка уметности, музејска саветница, запослена као програмски директор и руководилац Одељења за програме и презентацију Галерије Матице српске, врсни истраживач и познавалац националне уметности, која је нагласила да је „Урош Предић створио најкомплексније дело у српском сликарству модерног доба. Стварајући непрекидно више од осам деценија, оставио је изузетно богат уметнички опус са преко 1700 радова у којем је остварио високе домете. Уз велике успехе анегдотско-социјалних жанр композиција, паралелно се изграђивао и етаблирао као један од најтраженијих и најангажованијих црквених сликара, док је у медију портрета визуализовао свет српског грађанства у распону од једног века и постао његов драгоцен хроничар.“

Снежана Мишић је говорила и о истакнутом месту Уроша Предића у историјату Матице српске и Галерије

Коста Вуковић

Њ.Е. Биљана Гутећ Бјелица

Естер Виталош

Матице српске и баш зато у протекле две године, њему у част, као доживотном почасном председнику Музејског одбора Матице српске, приређене су две ретроспективне изложбе стваралаштва.

Током свечаности, у име председника Републике Српске Г. Милорада Додика, који је током дана боравио у Епархији будимској, но, због службених обавеза није могао да присуствује отварању „Српских дана“, аудиторiju се као изасланик председника Додика обратила Њена Екселенција Биљана Гутић Бјелица, амбасадор Босне и Херцеговине у Мађарској, која је истакла вишеструк значај манифестације, јер она из културолошког аспекта представља снажно присуство српског постојања и српског идентитета у Мађарској. Госпођа амбасадорка се осврнула и на односе српског и мађарског народа, „који на темељу припадања истом културном и цивилизацијском обрасцу, заснивају визију прошле, садашње и будуће сарадње.“

На крају свог поздравног говора Њ.Е. Биљана Гутић Бјелица је нагласила да култура и уметност доприносе бољем повезивању и сведочењу заједничких националних принципа и хришћанских вредности, а уједно је изразила своју наду да ће манифестација трајати и да ће је красити велики број садржаја и посетилаца.

У име Владе Мађарске публици се обратила и др Естер Виталош, државни секретар и главни портпарол Владе Мађарске. Истакавши своје личне утиске и доживљаје, везане за Стару воду код Сентандреје, Оркестар „Ву-

јичић“, који је недавно у древној престоници Срба поводом свог полувековног постојања одржао незаборавни концерт, односно, такође сентандрејски Оркестар „Шендерге“ који се у септембру нашао на челу топ листе World Music Charts Europe, она је говорила о својим осећањима према српском народу и српској заједници, нагласивши да српско-мађарско пријатељство не садржи само чување и неговоње обичаја, него отвара и могућности нових поглавља сарадње. Један од стубова заједничке слике будућности је културна сарадња, а „став Владе Мађарске су пријатељство и заједнички напори у стварању боље будућности за наше народе“. Она је на крају својих поздравних речи захвалила Епархији будимској на организацији манифестације и труду на пољу зближавања српског и мађарског народа.

Изложбу „Урош Предић у Сентандреји“, а самим тим и „Српске дане – Месец српске културе у Мађарској“ отворио је Ђорђе Милићевић, министар без портфеља у Влади Републике Србије задужен за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором: „Током наредних месец дана ова манифестација ће низом догађаја, програма, пружити прилику свима да се упознају са богатством и различитим аспектима српског наслеђа. Биће то моменти – потпуно сам убеђен – када ћемо се присећати и поносити великим делима наших предака, али и прилика да нове генерације уче о значају њихових дела. Данашња изложба „Урош Предић у Сентандреји“ под-

Ђорђе Милићевић

сећа нас на једну од најзначајнијих фигура српске уметности. Урош Предић је оставио неизбрисив траг у српској уметности и култури, али и у још једном културном простору Европе: његова дела су сведочанства о времену, људима, вери и љубави према свом народу. Предић је био и остао симбол истрајности, посвећености и изузетне уметничке вештине. Његова платна носе не само уметничку лепоту, већ и дубоку емоцију која прожима генерације.“

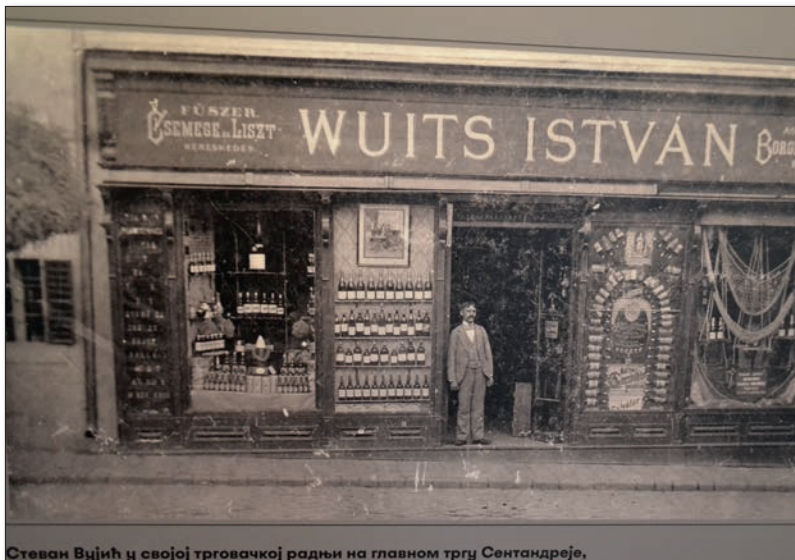
Изасланик Владе Србије се захвалио свима који су дали свој допринос организовању „Српских дана“, посебно Епархији будимској што окупља српски народ и доприноси очувању српског националног идентитета, културе и језика.

Говорећи о напорима Републике Србије да сачува јединство свих Срба, а посебно оних у расејању, министар Ђорђе Милићевић је на крају свог обраћања упутио један својесврсни подсетник: „Чувајмо наше наслеђе, али га са поносом делимо са светом. Наш језик, наша ћирилица, наша култура, наша историја, наша традиција, наш идентитет – јесу наше јединство и наша снага. То су симболи једног народа. Ако тога нема, где год наш народ живео, нема ни нашег народа! Управо, зарад очувања наше културе, историје, нашег идентитета и традиције, оваква дешавања, овакви догађаји имају велику важност и значај за наше сународнике који живе изван Србије и сасвим је природно да ће Влада Србије и у наредном периоду подржавати овакве манифестације.“

Након свечаног отварања „Српских дана – Месеца српске културе“, који су својим наступом свирајући дела Шуберта, Моцарта и Баха, увеличали и професори музике Ђерђ и Алиона Пуха – публика је могла да погледа изложбу „Урош Предић у Сентандреји“ коју красе и старе породичне фотографије из архива породица Вујић, Димшић и Барић. „Нажалост, нису сви на сликама идентификовани, међутим, помоћу пројекта „Слика и памћење“ односно, каснијих истраживања, искрено се надам да ћемо током каснијих истраживања успети да идентификујемо неке личности из ових породичних албума“, рекао нам је аутор поставке Коста Вуковић, кустос Музеја Епархије будимске, нагостивши тиме наставак даљег откривања лепе приче о већ поменутим сентандрејским породицама. Свечаном отварању присуствовали су још и Њ.Е. Александра Ђуровић, амбасадор Србије у Будимпешти, потпуковник Предраг Зељковић, војни аташе, градоначелник Сентандреје Жолт Филеп, Љубомир Алексов, заступник српске заједнице у Мађарском парламенту, Чарна Милинковић, директор Музеја Војводине, Вера Пејић Сутор, председница и Милан Ђурић, потпредседник Самоуправе Срба у Мађарској, те многи други љубитељи културе, уметности и науке.

Изложба „Урош Предић у Сентандреји“ биће отворена годину дана, а организатори „Српских дана“ позивају све заљубљенике српске културе да својим присуством увеличају и остале програме „Месеца српске културе“.

Предраг Мандић

Стван Вујић у својој трговачкој радњи на главном тргу Сентандреје.

ПРЕДАВАЊЕ

„Српски дани“

Срби преносе културу сећања

У оквиру „Српских дана“, у петак, 13. септембра, у Библиотеци Епархије будимске, проф. др Борис Стојковски је одржао предавање на тему „Најстарији примери српске културе и књижевности у Мађарској“

Пред почетак предавања присутне је поздравио прото-синђел Варнава Кнежевић и позвао их да заједно отпевају тропар.

Др Борис Стојковски, историчар и професор Филозофског факултета у Новом Саду, који се бави старијим периодом историје и средњим веком, радо је виђен и чест гост Срба у Мађарској. На овом предавању је говорио, како каже, о једној теми која обухвата нове занимљиве ствари којима се није бавило много научника, чак ни у Мађарској. Почео је са подунавском књижевношћу, односно подунавском културом, којом се, пре доста деценија, бавио проф. Ђорђе С. Радојичић, професор Филозофског факултета у Новом Саду. „Култура Срба у Мађарској везује се за многе важне моменте. Епархија будимска и цео овај простор, везује се за барок код Срба, како су га називали научници Динко Давидов и Дејан Медаквић. Ове научнике треба поменути, јер су они поставили камен темељац у истраживању, која ми морамо да надграђујемо. Ову тему сам изабрао, јер је овде поникло прво српско позориште, штампа, овде су се школовали многи српски умови“, рекао је Стојковски. Говорио је о српском бароку који је имао много утицаја на Србију. Срби у Угарској и у Мађарској од средњег века до данас су били мост за успостављање веза са Руси-

јом. Од момента када се Срби насељавају у Угарску, крајем 14, а нарочито у 15. веку, може да се говори о постепеним елементима културе, књижевности и уметности. Они су са собом донели нешто ново у земљу која није била блиска њиховој вери и култури. „Ако говорим о Бранковићима и Јакшићима, они су прво били угарски барони и угарски феудалци и били уклопљени у феудални систем, а тек после припадници свога народа и вере. Упркос томе, они су показали и оставили иза себе важне културне споменике. Ако говоримо о Бранковићима, што је јако интересантно, они доносе повеље светогорским манастирима. Прво Хиландару, за који су везани још од Вука Бранковића, али и манастиру Светог Павла на Светој Гори. Бранковићи су прва генерација која долази у Мађарску, или како се каже – преко. Та прва генерација чува успомену на Светог Саву, на Светог Симеона Миротичивог Стефана Немању и ми читамо у уводима тих повеља које они доносе светогорским манастирима, да се позивају на своје свете претке. Државе нема, јер се то дешава крајем 15. века, неких 30 година од када српска држава не постоји. Али они чувају исконску везу са старом славном домовином. Култ Светог Саве је био јак и важан, Видовдан и мошти кнеза Лазара који су неко време били у Сентандреји – то је та веза

која је стално постојала“, рекао је Стојковски. Говорио је о идејама, које су тих година доношене на ово тло. Те су идеје веома старе и биле су присутне међу такозваном елитом, коју су чинили Бранковићи, Јакшићи и многи други. Ту су, наравно и цркве и манастири. Најстарија је црква Светог Луке у данашњем Купинову, која и данас има нешто средњовековних елемената. После првог пада деспотовине, Срби добијају привилегије и, постепено почињу да се настанују у Српски Ковин (Рацкеве). Не сме да се заборави да су у Ковин долазили првенствено трговци, који су добијали трговачке привилегије. То је, такозвани средњи staleж, који је изузетно значајан за сваки народ и који је одржавао све те великаше, као и за занатлије и ниже свештенство. „Не постоји много података што се тиче литерарног деловања, али је занимљив Сланкамен са почетка 16. века, када он постаје преписивачки центар за богослужбене књиге. Једно четворојеванђеље је оковао златар Пера Смедеревац из Бечкерека, које се чува у Хиландару“, каже историчар.

Од материјалних остатака Стојковски истиче печате – печат деспота Ђурђа Бранковића (са роговима и шлемом) из 1439. Најлепше сачувани српски печат је печат деспота Вука Гргуревића Бранковића, са змајем огњеног вука.

Сазнајемо да су Срби у Угарској и у каснијим генерацијама, чували своју културу, историју и духовност. Као пример Стојковски наводи влашког војводу Благоја Басараба и Деспину Милицу Бранковић (вероватно ћерку Јована Бранковића). Они су подигли манастир Курта де Арджеш, веома важан за српску историју и културу. Милица Деспина је ктиторка. Остаци најранијег живописа чувају се у Националном уметничком музеју у Румунији у Букурешту, а то су портрети кнеза Лазара и кнегиње Милице, а сама Деспина Милица је 1522. поручила да се уради икона Светог Саве и Светог Симеона (она клечи испред њих), која се чува у истом музеју. Принцеза Деспина Милица, која одлази у Влашку и удаје се из политичких разлога, са собом је понела сећање, идеју Светог Саве и Светог Симеона, односно оно што данас зовемо културом сећања. Ту се види та битна веза Срба у Угарској са средњом и источном Европом. Захваљујући управо томе, сада већ трећа гене-

рација, коју представља извесна Ана Јакшић, удаје се далеко у Русију. Средњовековне српске жене биле су за то време веома знамените и идеолошки свесне. У Кремљу, у Архангелском сабору, једини светитељ који је два пута приказан, изузев наравно Христа, Богородице и тог канона, јесте Свети Сава. Интересантно је да је цар Иван IV Грозни врло рано остао сироче. Најближи сродник који је са њим остао, била је бака Ана Јакшић и по сопственом признању се изјавио захваљујући Светом Сави.

Овом интересантном и веома садржајном предавању о сложеним историјским процесима током средњег века које је одржао др Борис Стојковски, присуствовали су Његово Високопреосвештенство Митрополит будимски г. Лукијан, Њ.Е. Биљана Гутњи-Бјелица, амбасадор БиХ у Мађарској, гђа. Ивана Кунц, први саветник Амбасаде Републике Србије, Милан Ђурић, потпредседник Самоуправе Срба у Мађарској, Пера Ластаћ, директор Српског института ССМ, као и заинтересована јавност и ученици Српске школе „Никола Тесла“ у Будимпешти.

Врсни професор је после предавања, одговарајући на питања присутних, такође говорио и о значају Библиотеке Епархије будимске и њених фондова рукописних и старих штампаних књига.

Раније заказан наступ КУД-ова „Табан“ и „Опанке“ на главном тргу у Сентандреји, изостао је због лошег времена.

Катарина Павловић Бачи

МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Концерт Камерног хора „Vox Mirabilis” у стонобеоградском српском храму

Самоуправа Срба у Стоном Београду, предвођена председником Ладиславом Шандоровићем, још почетком календарске године је одлучила да у свој годишњи радни план уврсти пропратне програме, који ће се надовезати на манифестацију у организацији Епархије будимске „Српски дани – Месец српске културе”.

Нажалост, због невремена које је

захватило целу земљу, и руководиоци града Стоног Београда су одлучили да се бришу, тачније, одложе бројни програми. Тако је одложено и унапред најављено предавање историчара Милана Дујмова, заказано за 14. септембар у стонобеоградском српском православном храму где је било предвиђено излагање на тему „Од Византије до Будима – српска црквена уметност у Мађарској”.

Треба рећи да је предавач имао намеру да свој реферат посвети Катарини Ивановић, првој српској сликарки и првој жени академику у Срба, која је рођена у Веспремену, међутим, детињство и младост провела је у оближњем Стоном Београду. Све у свему, организатори се надају да ће се у догледном времену предавање о врлој жени српске културе и уметности ипак одржати у светом храму, посвећеном Рођењу Св. Јована Претече и Крститеља Господњег.

Стонобеограђани, међутим, други програм већ нису одложили, већ су га одржали 15. септембра. Поред могућности обиласка древне светиње, упознавања њеног историјата, заинтересована публика – у чијим редовима су се нашли и гости из Финске, Румуније, Јужне Кореје, а посетилаца је било и из Мишколца, Шопрона, Веспремена те других насеља из Мађарске – могла је да ужива у десетом по реду јубиларном концерту Камерног хора „Vox Mirabilis” у стонобеоградском српском православном храму.

Сама чињеница да је овом реноманом хору, добитнику бројних домаћих и међународних признања, пружена прилика да у древној цркви приреди десети, јубиларни концерт, натерала је хоровађу Катицу Землењи да састави један несвакидашњи репертоар у којем су се нашле литургијске песме, опуси, који сведоче о лепотама православне црквене, духовне музике.

Довољно је споменути таква сјајна дела као што су „Оче наш”, „Тебе појем”, „Ускршња песма”, „Богородице дјево”, „Многаја лета” и друга, а која потписују Кедров, Лапајев, Рахмањinov, Касталски...

Публика је била одушевљена извођењем и уметношћу хора – по свим сегментима, камерни састав, предвођен диригентом Катицом Землењи приредио је незаборавни концерт.

Додајмо и то да су културну манифестацију под покровитељством градоначелника града др Андраша Чер Палковича – којој су присуствовали и Жолт Лехнер, заменик градоначелника Стоног Београда, односно, протонамесник Зоран Живић, парох калашки, архијерејски намесник мохачки – суфинансирали Уред премијера и Фонд „Габор Бетлен”.

П. М.

Прослава Дана жупаније Бекеш

Жупанија Бекеш је 7. септембра по девети пут организовала манифестацију под називом „Дан жупаније”. Циљ овог догађаја, на самом почетку, био је да се подигне свест о вредностима ове жупаније и да се ојача осећај припадности

Манифестација се већ годинама фокусира на разноврсност етничких култура, на очување локалних вредности и традиције занатлија и произвођача.

Тог дана све заинтересоване је чекало мноштво сценског и пратећег програма, као и бројни излагачи из

целе жупаније. Они су у Бекешчабу донели културне и гастрономске вредности типичне за њихов крај и туристичку понуду.

Михаљ Залаи, председник Скупштине Бекеш, на самом отварању манифестације скренуо је пажњу на чињеницу да је ова прослава јединстве-

на и слави нови почетак жупаније, која је настала 2016. године у духу традиције, вредности и заједништва.

Током дана низали су се бројни програми. Била је ово одлична прилика да се на оваквом скупу представи и српска заједница из Батање. Они су презентовали српску културу и традицију. Имали су свој изложбени простор на коме су се присутни могли упознати са културним благом, ручним радовима вредних Српкиња из Батање. Посетиоци су могли дегустирати српску чесницу и уживати у српској игри, песми и прелепој ношњи, која је и овог пута све посетиоце манифестације оставила без даха. У

току дана на централној позорници су се низали бројни културно-уметнички програми. Српску заједницу у жупанији представили су чланови деље групе КУД „Суферини” из Батање који су тог дана пред многобројном публиком одиграли игре из Димитровграда.

Дејчи састав КУД „Суферини” представља своју ревију наступа. После Ајваријаде у Десци, очекују их наступи на Дану српске културе и прослави храмовне славе у Батањи. Ову сезону обележиће нови задаци, нове кореографије и бројни пројекти које желе да спроведу до краја лета.

Станислава Ђенеш Екбауер

ИНТЕРВЈУ

Кристифор Брцан – почасни грађанин села Деске у 2024. години

Почасни грађанин села Деске, одлуком бираног тела села, у 2024. години постао је Кристифор Брцан, заменик начелника насеља, председник Српске народне самоуправе у Десци, уједно и председник Културно-уметничког друштва „Банат“, коме је ово треће признање које додељују чланови сеоске

дана, брод са посадом и капетаном и даље плови док не стигне на право одредиште! Захвалан сам свима који су ме подучавали, усмеравали и помагали, а такође и свима онима, који

самоуправе: 2002. године за успешан рад на пољу очувања и неговања српске културе уручено му је признање „За јавну просвету“, а 2010. године добио је признање „За предузетништво“. У оквиру свечаности, којом је отворена тродневна културно-забавна манифестација 29. „Дани села Деске“ начелник Ладислав Кираљ, свом заменику, уручио је највише могуће признање које самоуправа додељује најзаслужнијим грађанима Деске. Педесетчетворогодишњи културни посленик, дугогодишњи члан Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској, десет година у функцији заменика начелника села Деске, отац двоје деце, деда троје унучади, након преузимања признања, једном симболиком је започео мисли захвалности:

„Једна од главних тема актуелног прекограничног конкурса КУД „Банат“ јесте обрада некадашњег заната дешчанских Срба с краја 19. и 20. века, који су тада коњима вукли лађе по Тиси и Моришу, превозећи робу. Ми смо пре више од десет година ка непознатој луци кренули обичним чамцем, а данас управљамо великим бродом. Независно од временских прилика, буре или сунцем обасјаних

су ме подржавали. Ово признање заједнички делимо“, истакао је Кристифор Брцан на позорници, након дугог трајног аплауза.

Нисте били присутни на седници бираног тела на којој су чланови одлучивали о додељивању награда, тек касније сте сазнали за лепу вест, међутим, искрен и дуго трајан аплауз публике звучао је убедљиво!

Почах сам, наравно! Када сам споменуо посаду брода, под тим сам мислио на целу заједницу, на целокупно становништво села, које је допринело томе да иако капетан управља бродом, који се спомиње, ипак, тај брод не плови сам, и до сада превален пут је резултат и достигнуће свију нас. Наравно, свим онима руководицима, који су стајали на челу фолклорне групе – почев од Миљивоја Ђорђевића, који нас је учио почетним основним корацима, затим треба да споменем име Чедомира Адамова, од кога смо такође учили мноштво нових мотива, затим Боровоја Руса, помоћу кога сам крајем 80-их година преузео руководећу функцију, захвалан сам. Уз, у лаудацији помињаних фолклор-

них семинара, на којима сам учествовао и такође много научио, везује се име Љубомира Вујчина из Врбаса, коме исто морам бити захвалан. Речи захвалности упућујем и г. Јовану Јеркову, који нас је оновремено усмеравао и помагао да упознамо нове људе и новонастале околности у свету српског фолклора. Тешко је било шта рећи! Као што сам рекао, држећи у рукама плакету и златан прстен, као део признања, на многим позорницама сам био већ, али овако тешко још мож да никада није било. Добити признање у својој заједници у свом родном месту је за мене највећи догађај! У животу сам имао доста могућности да одступим од ове заједнице, да кренем неким другим путевима, да радим нешто друго, али, иако сам и започео, на пола пута сам стао и вратио се оном правцу и на онај пут о којем су ми, можда већ на почетку, горе именовани људи говорили, а што ми је дало довољно снаге да останем ту и да радим за ово место.

Као новопечени „почасни грађанин“ како оцењујете и процењујете напредак и развој села, готово кроз призму српске заједнице у Десци?

Село се динамично развија. Ако узмемо у обзир да је средином 90-их година имало мање од три хиљаде становника, сад у Десци живи преко четири хиљаде људи. Према томе, наша заједница је још мања, али је и јача! Деведесетих година, када сам кренуо рад са подмлатком, са новим принципима, пре свега, да се врата отворе да бисмо прикупили и придобили све више симпатизера, и када је наш брод упловио у неку олују, или био заљубљен великим таласима, многи нису разумели зашто идемо даље тим тежим путем. Надам се да је време доказало да су принципи били добри и да је постигнут резултат и развитак ове заједнице задовољавајући. Лука, ка којој настављамо наше путовање је још доста далеко, још имамо шта да урадимо, али, кажу, онај руководицац је добар који створи бољег од себе. После оваквих резултата и достигнућа мој крајњи циљ, поред моменталних свакодневних обавеза је, да образујемо такву омладину, подмладак, који ће овај рад наставити у нади постизања још већих резултата.

Како доживљавате своје родно место, како вам се чини данас Деска?

Ту сам рођен, одувек сам живео у селу, неминовно сам доживљавао све оне промене кроз које је Деска пролазила у протеклим деценијама. Мислим да је село стварно за пример многим насељима, не само у жупанији, већ и у целој Мађарској. Ако гледам српску заједницу, која је једна од најактивнијих и која може да се похвали са можда највише резултата, морам истаћи да је то заједничко достигнуће. На све постигнуто смо јако поносни, као и на омладину и на оне симпатизере, који раде заједно са нама на очувању онога, што се може очувати да се ова заједница на најбољи могући начин и одржи.

На шта Вас обавезује ово високо признање?

Што могу бити и у трећем циклусу заменик начелника села, то могу захвалити свим резултатима о којима сам причао и о којима нисам, али постоје. Сигуран сам да су корени, које представља наша култура, на нивоу који село још боље може да искористи, а мој првобитан задатак у овом сазиву, као и у претходна два, биће да на најбољи начин координишем очување и одржавање наше заједнице, која је саставни део села Деске!

Забележио:
Миленко Радић

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (120)

ФЕЛТОН

Страдање српских цивила у Бачкој

На посебно злом гласу беху хитри и свирепи коњаници мајора Шандора Фелдварија. Много је Срба страдало од њихових сабљи.

Василије Вилински још се увек опорављао од контузије те је генерал Теодоровић именоввао капетана Стефановића Вилевског за команданта Србобрана.

Јединице злогласног генерала Мора Перцела незаустављиво су напредовале. Све једна за другом бачке варошице су падале као куле од карата. На посебно злом гласу беху хитри и свирепи коњаници мајора Шандора Фелдварија. Много је Срба страдало од њихових сабљи. И при самом помињању те паравојне, герилске чете, ледила се крв у жилама нејачи. Многе престрављене српске избеглице ломатале су се широм Бачке све у нади да ће у тој паланци на обали Криваје и Францовог канала наћи некако уточиште. Страшне гласине о жарењу и паљењу, о бесомучним мучењима, свирепим убиствима и бестијалним силовањима заљуљаше и Сентомаш.

У Врбасу су Пелцерови безбожници ушли у српску школу и поклали до седамдесет школара! Главе су јим подсецали, па су окитили ш њима школске пенцере. Строта је то била велика! И ја сам једва некако утекла из села.

Бог буди с нама! Ја сам својим очима видео како су хонведи нашег младог попу сабљама исекли и како су његовог оца, проту, старца од шездесет година, везали за коњски реп,

па су га тако вукли по друму. Одвукли су га тако према Новом Врбасу, куд ли у очин! Страшно! Зло и наопако!

Тако је то било и прошлог лета кад су хонведи ухватили паора Симеона Илића, изболи га сабљама, па су га у Старим Врбасу, онако измучитог, али још живог, привезали за колац. Четри дана је стојо тако привезан на сунцу док је умир'o. Ране су му већ здраво заударале, ал' онај проклети мајор Цинтула није дао да му се помогне. Тако је и изда'нио душу, јадан!

Онда је стра'о и врбашки учитељ Кузман Стојачковић. Њега су здраво мучили ти крвави душмани а на крају су га свирепо заклали.

А је л' се сећаш оне сиромашке бабе Тоде Ковачеве?

Та, како се не би сећ'o?

Е, па њу су, сироту, бичом шибили док су је у врбашки логор гонили. Девет дана су, јадну, мучили, а кад је тражила воде да пије, ти крволоци су је метли на сунце да се још више мучи. О, Бого мој, на крају су је на колац натакли!

О, жалосно наше српство уцвеле'но!

Исте муке су снашле и још неке Врбашане: Ивана Стокића, Васу Кучина, Петра Попова, Јанка и Васу Мијајлова!

Господе Боже! Зло и наопако!

Прошле године када Маџари никако нису могли заузети Сентомаш,

уватише код Фекетића једнооког Андреја Гаванаског. Дотерали су га у Стари Врбас и тамо му ископали и друго око. Ондак су га привезали за колац, па су га бесомучно ишибали бичом. На крају, кад је већ једва дис'o, тог мученика приковаше клинцима за једно дрво!

Строта! Бог ји убио!

Хја, људи моји, ти су горји и од они турски башибозука! Кажу, и у Сивцу су ушли у школу, па су проклети хонведи бештијално поубијали сву невину српску дечицу!

Строта једна, браћо моја! (...)

Драгомир Дујмов

Мајор Шандор Фелдвари

ИН МЕМОРИАМ

Вера Кривачевић (1960–2024)

Изненада и тихо, у својој 64. години живота, напустила нас је наша драга колегиња Вера Кривачевић, рођена Милић.

Радила је у Српском вртићу при Српском образовном центру „Никола Тесла“ на Тргу ружа као васпитачица.

Свој животни век је започела у родном Беочину, Србији, а своје детињство и младост посветила је спорту – кошарци. У свету кошарке је била задовољна и срећна, тако је било сасвим природно да је њен животни сапутник постао Драгољуб Кривачевић „Криви“, врсни кошаркаш, а данас кошаркашки тренер у клубу „Вашаш“. Живот им је подарио троје деце: Јелену, Тијану и Марку, које су подизали у спортском духу, те су и они, данас, постали веома успешни људи.

Запоставивши своју каријеру, посветила се породици којој је била штит, подршка и ветар у леђа. Пре

десет година, када је свако отишао својим путем, пожелела је да ради оно што је највише волела и што је најбоље знала: почела је да ради као васпитачица у вртићу на Тргу ружа.

Као добар педагог и изнад свега добар човек, дочекала је многе малишане, пружила им пуно љубави, топлине и знања, а онда их испраћала у школу. Неизмерно је волела свој позив и трудила се максимално да се свако дете осећа лепо у завадшћу.

Пошто је и сама била мајка троје већ велике деце, искуства је имала на претек, а љубави и топлине за малишане при сваком кораку.

Са неизмерном срећом је дочекала дан – 2. септембар – да опет прими малишане у најмлађој узрадној групи. Претходно, украсила је собицу љубављу, топлином и цртежима. Међутим, нажалост, њена срећа трајала је само један дан...

Нама, колегама, Вера ће остати

у најлепшем сећању као мирна, трпељива и изнад свега одана душа, увек пуна разумевања, смирености и ведрине. Много је лепих тренутака, проведених, било са Њом.

Вера Кривачевић је на вечни по-

чинак испраћена 14. септембра у Жабљаку, Црној Гори.

Нека путује са анђелима у миру ка царству небеском. Нека јој је слава и вјечнаја памјат!

Колектив Српског вртића

НЕВЕН

Планови наших гимназијалаца

Моја очекивања од ове школске године

Ове 2024. године постао сам ученик 11. разреда, имам многа очекивања и циљева како у школи, тако и у мом приватном животу.

У 11. разреду имамо неколико предмета мање, углавном природне науке, што ће нам много олакшати учење и школовање. Сада се можемо фокусирати на матурске предмете и на факултације. Ван школе ћу више учити и припремаћу се свом снагом на матуру да постигнем што више поена и да ме приме на факултет који желим да похађам. Вероватно ће нам помоћи и нови закон о прикупљању мобилних уређаја како би постигли што боље резултате у односу на прошлу годину.

Ове школске године су нам смањили број часова, због чега ћемо рано поподне завршити учење и имаћемо времена за ваншколске активности. За 11. разред многи кажу да је најлакши. Можда је то истина, али ипак циљ ове године је да се што боље припремимо за матурске испите. Управо због тога требало би озбиљно да схватимо овај разред. Моја очекивања за ову школску годину је припрема за матуру, али исто тако и добро дружење без телефона и нагли развој наших резултата.

У свом приватном животу ове године имам многе планове. Желим да почнем учити свирање на хармоници. Хармонику већ одавно желим да свирам, али до сад нисам имао времена због фудбала, фолклора и превеликог броја часова. Осим свирања желим озбиљно да наставим и фолклор. Народне игре су ме одувек много интересовале, а ова моја љубав према фолклору никада неће престати. Моја очекивања у вези са фолклором ове године су многи наступи у иностранству, турнеје и веселе пробе у добром друштву. Осим ових наведених активности имаћу и приватне часове из математике. Наравно, у сваком распусту ћу посетити обе бабе и деду и одвојићу много времена за породицу.

Ја мислим да ће ова школска година брзо проћи са многим лепим успоменама. Преда мном стоји једна тешка, али веома густа и весела школска година.

Милош Јакшић, 11/а
Српска гимназија „Никола Тесла”
Будимпешта

Моја очекивања током 2024/2025. школске године

Ове школске године имам висока очекивања за себе. Како бих могла

да остварим моје снове о будућности, морам јако добро да се припремим, зато што ме чека тежак факултет.

„Удаћу се за једног богатог мушкарца”. Та реченица се често чује у кругу младих девојака, али је то већином само шала и не буде остварена. Није логично, али сам уверена да ће се управо мени та реченица заиста остварити. Нисам материјалиста. Разлог због чега желим богатог мужа је много комплекснији и заслужује сопствени есеј, али укратко, најжалост у нашем свету све се окреће око новца. Здравље, школа, а често и посао зависи од дубини нечијег џепа.

„Немој да мрзиш играча, већ игру.” Не сећам се одакле знам ову реченицу, али ако је то једини начин да се дође до много новца како бих успела да осигурам будућност самој себи и својој породици, онда ћу радо постати најуспешнија играчица игре живота. Наравно, нећу да ставим целу своју будућност у руке случајности, учинићу и ја неколико важних корака. Желим да упишем Правни факултет, а после тога желим да студирам и економију. Не планирам све то да остварим само због новца. Верујем да сам довољно паметна, дисциплинована и знатижељна, да ћу завољети учење и будући посао, иако неки људи мисле да је то досадно.

Знам да имам висока очекивања, али нисам уплашена и не сумњам у себе. Знам да ћу моћи да постигнем то што желим, иако ћу у међувремену мало скренути са мог испланираног пута. Ово самопоуздање сам стекла

у школи и у свакодневном животу. Године учења, труда и рада су се претвориле у самопоуздање које се само јачало са разним осталим активностима које сам радила. Драма, карате, теретана, презентације, вођење програма, хор...

За ову школску годину планирам да побољшам своје знање из математике и историје, да наставим редовно тренирање, да почнем учење француског језика, да почнем редовито да трчим, да освојим добро место на историјском такмичењу, да научим неки нови спорт или хоби, а оно што је најважније, да останем здрава и срећна и током ове школске године.

Сара Дахан, 11/а
Српска гимназија „Никола Тесла”
Будимпешта

Цртеж Александре Цвијановић, 12/ц

Фестивал беседништва

Истински сјај СВЕЛОСТИ РЕЧИ

У Сремској Митровици је 7. септембра одржан 33. по реду Фестивал беседништва, SIRMUM LUX VERBI – СРП-МИЈУМ СВЕЛОСТ РЕЧИ

Овај престижни фестивал је, баш као и претходних година, окупио најбоље беседнике из региона, који су се као и до сада такмичили у три категорије: ауторској беседи, интерпретацији и за оне најречитије и најсналажљивије ЕХ TEMPORE, или импровизацији.

На овогодишњем такмичењу, које је одржано на Житном тргу, у центру Сремске Митровице, учествовало је 11 беседника, а троје ученика из Српске гимназије се вратило у школу са 4 награде. Због изабраног простора су и учесници и присутна многобројна публика могли да уживају у предивном амбијенту.

Иначе, ово је већ трећа година како се наши ученици опробавају у својим беседничким вештинама и јавном наступу, и сваке године се враћају са наградама. Исто је било и ове године.

Павле Мацановић, ученик 12/б разреда, освојио је 3. место у категорији интерпретације, иначе најбројнијој категорији фестивала:

- Моја беседа је била под називом

„Арчибалд Рајс: Зато што волим вашу земљу” и фокусирао се на поруке и савете које је српском народу оставио чувени Арчибалд Рајс, швајцарски криминолог. Он се истакао својим радом на истраживању злочина који су почињени над српским народом за време Великог рата. Жеља ми је била да оставим дубок утисак на публику и укажем на то да оно што је Рајс писао пре скоро стотину година важи и данас... Највише корисних савета добио сам од своје професорке Драгана Меселције, као и пријатеља који су такође учествовали на фестивалу. Хвала Богу и свима који су ме подржали на овом незаборавном путовању!

Ученица 11/ц Магдалена Анић, у истој категорији освојила је награду публике и статус Цицерона:

- Иако нисам имала велика очекивања, овај успех је изузетно мотивишући за мене. Сама атмосфера такмичења је била динамична, а разноврсност тема омогућила је учесницима да покажу своје вештине у различитим аспектима јавног говора

ништва. Посебно ме је обрадовала подршка публике, која је препознала аутентичност мог наступа. Овај догађај ми је пружио прилику да унапредим своје беседничке способности и стекнем нова искуства.

У најзахтевнијој категорији – ЕХ TEMPORE или импровизацији, први пут се опробала Андреа Брезећ, ученица 11/б. разреда, која се одлично снашла, с обзиром да је своју тему добила на самом почетку фестивала, а имала је око пола сата да се припреми за беседу:

- Сама неизвесност од теме која ћу добити ме је чинила нервозном. Први пут сам одахнула тек када сам извукла коверту под бројем 3 и наглас прочитала наслов „Један који хоће увек је јачи од двојице који морају”, Живојина Мишића. Након тога, одвели су ме у посебну просторију у којој сам смишљала и учила своју беседу. У тих „дугих” сат времена, појавиле су се, отишле и развиле се разне идеје. Баш зато, била сам веома срећна када сам чула да сам освојила прву награду. Уз прву награду добила сам и слику Владиславе Белановић Шевић, статуу оратора из првог века пре нове ере и венац беседништва.

Иначе, на овај јединствени фестивал долазе такмичари из различитих образовних и културних институција из целог региона, а ове године су

на сцени стајали беседници са југа, са Косова па до наших представника из Будимпеште. Пред публику храбро стану средњошколци, као и студенти права или глуме, а често су ту и свршени ђаци који итекако имају шта да кажу. На фестивалу се такмичио и Димитрије Петровић, бивши ученик наше гимназије, као и ученик Урош Тишма.

У ревијалном делу фестивала, публика је имала прилику да ужива у наступу драмских уметника као што су Љубивоје Тадић, Александар Дунић, Никола Станковић и Владимир Балашћак, који су својим присуством увеличали догађај, као и у музицирању феноменалног квартета „Маестре” који је са својих неколико нумера улепшао ову манифестацију и учинио је још квалитетнијом.

Трошкове превоза такмичара из Будимпеште финансирао је СОЦ „Никола Тесла” из Будимпеште.

Драгана Меселција

Епархија будимска
срдечно вас позива на промоцији споменике

ПАСТИР ДОБРИ
21.09.2024. у 18.00

Српски црквени музеј, Сенџандреја

аутор протојеромска Влава Кнежевић

Епархија будимска
срдечно вас позива на концерти

IN HONOREM SANCTI SERVITI

поводом 40. годишнице архијерејске службе
Митрополита будимског Ј. Лукијана

22.09.2024.

Винаго, Будимпешта у 19.00

Диригент:
проф. др Тамара Агамов

Наступају:
Филхармонија младих Исидор Бајић
Хор Св. Стефан Дечански
Вокални студио Орфелин
Солисти: Радослава Вортић, солиран

- регистрација присуства до 10.09. на мејл:
episkop.budimski@gmail.com

Покровишћ
Мађарска академија уметности

Епархија будимска и
Н.Е. Биљана Гутић-Бјелица
срдечно вас позивају на отварање изложбе

ХЕРОЈИ ХЕРЦЕГОВИНЕ
24.09.2024. у 19.00

Текелијанум, Будимпешта

ХЕРОЈИ ХЕРЦЕГОВИНЕ

слике Биљане Ристић
на каменним плочама
рађене secco техником

МАЛОГОСПОЈИНСКЕ ХРАМОВНЕ СЛАВЕ

21. септембар 2024.

БАТА: у 10 ч. света архијерејска литургија
у 16 ч. вечерње са резањем славског колача и
благосиљањем кољива, а затим културно-
уметнички програм у којем
наступа КУД „Табан“
у 20 ч. Славски бал уз свирку Оркестра Село
(место: Дом културе у Старом граду)

БАТАЊА: у 10 ч. света литургија
У склопу Дана српске културе у 14.30 отварање
изложбе слика Удружења уметника „КРУГ“
у месној Српској основној школи
у 15 ч. вечерње са резањем славског колача
и преливањем кољива, а затим наступ
забавишараца и основаца месне Српске
основне школе у порти храма.
у 19 ч. Концерт Вокално инструменталног
састава „Бисери“ из Великог Семиклуша
и „Ветерана“ из Темишвара, Румуније
У наставку вечери бал на којем свира
Оркестар Коло

САНТОВО: у 10 ч. света литургија
у 12 ч. Трпеза љубави
у 15 ч. вечерње са резањем славског колача и
благосиљањем кољива, а потом следи наступ
КУД-а „Весели Сантовчани“ у порти храма и
дружење уз свирку Оркестра Радована Марића
у 20 ч. Славски бал у месној гостионици

АПЕЛ

Пре две године урађена је изолација (пресек зидова) на светом храму у Десци. Пошто су се зидови изнутра осушили, требало би малтерисати и кречити. Нажалост, не постоје конкурси, који подржавају овакве извођачке радове. Покушавамо да тражимо финансијску помоћ са разних страна, поред тога и добровољне прилоге. Зато се обраћамо молбом свим људима добре воље, који су вољни и имају могућност да нам финансијски помогну, да то ураде преко банковног рачуна:
MBH BANK 57400059 - 10100637 (Deszki Szerb Ortodox Egyházközség és Parókia - megjegyzés: a helyi szerb templom felújítása)
Унапред ХВАЛА на разумевању и помоћи!

**О. Светомир Миличић, парох дешчански и
Дешчанска српска православна црквена
општина**

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-КФТ) ♦ За издавача: Радојка Филиповић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фотографије: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Контакт: srpskenedeljenovine@gmail.com Web: www.snnovine.com ♦ Графички њеплом листа: Тибор Фуксел ♦ За штампању: Szedéstűkő Bt.: Ференц Ибош ♦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скривања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061-0238

ПОЗОРИШТЕ

Још једно незаборавно поклоничко путовање

У организацији Самоуправе Срба у Будимпешти, тридесетак поклоника, углавном Срба из Мађарске, 25. августа кренуло је на једнедељну туру, у посету нашим духовним баштинама — нашим светињама.

Првог дана послеподне, група је обишла такозвану Српску Свету гору — тј. манастире Овчарско-кабларске клисуре. На самој обали западне Мораве се налази манастир Јоване, који је 1936. године постао први женски манастир у овој области, где је група примљена од стране монахиња и после обиласка манастирске цркве, групи је била послужена кафа, вода, ратлук и слатко.

Пут се наставио према манастиру Благовештење, који је по свом архитектонском изгледу сигурно један од најлепших манастира клисуре, а овде се замонашио и блаженопочивши патријарх Г. Павле. Група је прву ноћ провела у Чачку, где је пре вечере, кроз једну дивну шетњу у центру града посетила амбијенталне целине града: гимназију, Саборну цркву, а после вечере је део групе обишао градску обалу Мораве и градски парк.

Другога дана, група је кренула према Црној Гори, са паузом на Златибору, тачније вожњом Златном гондолом. Девет километара најмодерније ваздушне трасе златиборске гондоле повезује центар Златибора са планином Торник, одакле се пружа феноменална панорама. Пут се наставио према области, које зовемо Полимље, где су српско-православни манастири из 12. и 13. века. Тако је и организована посета манастиру Давидовица. Манастирска црква Богојављења у манастиру Давидовици подигнута је на темељима византијске базилике из 6. века о чему сведоче археолошка истраживања којима су откривени темељи базилике и остаци некрополе из византијског доба. Отац Нектарије, игуман манастира, испричао је кратак историјат манастира, задужбину Димитрија Немањића, унука Стефана Немање. По предању, овде је исто сахрањен Вратко Немањић, нама познат као Југ Богдан.

Група се, потом, упутила према Црној Гори, према граду Беране, исто на

обали реке Лима, где је стигла у касно вечерњим сатима.

Трећег дана група је у јутарњим сатима посетила манастир Ђурђеви Ступови, где је групу топло примио игуман Данило, ученик блаженопочившег митрополита Г. Амфилохија. Овај српско-православни манастир, који је и један од средишта Будимљанске епископије, има своју битну улогу у модерној историји: познате „лителије“ су кренуле и са овог места, које су на крају довеле до пада диктатуре бившег председника Црне Горе. Манастир је такође задужбина Немањића, а Свети Сава је управо у овом храму усточио првог Будимљанског епископа Јакова. Овде је у салону манастира био приређен мањи пријем за поклонике, којима су уручене и поклон књиге од игумана Данила, коме је уручен позив од стране Срба из Мађарске.

Група је пут наставила до главог града Подгорице, где је посетила Српску кућу. Поклонике из Мађарске дочекао је директор Радосав Јокић, који је топло поздравио и комплетно упознао поклонике са радом Српске куће и њених институција. У претоплој Подгорици, група је посетила и Саборни храм Христовог Васкрсења. У вечерњим сатима стигла је у Будву, до смештаја Словенска плажа.

Четвртог и петог дана група је пешке обишла стари град у Будви, посетила је и познати манастир Савина, православну душу Боке Которске. Манастир је управо славио славу Велике Госпојине, када је група боравила у Црној Гори. По предању, мала црква Успења Пресвете Богородице потиче из 11. века, док је темеље цркве Светог Саве осветио сам Растко Сава Немањић у 13. веку.

Путници из Мађарске стигли су и до некадашње Рагузе, града Дубровника, где су прошетали познатим Страдуном и наравно посетили нашу светињу из 19. века, храм Благовештења у старом језгру града.

Шестога дана група је стигла до града који је исто део светске баштине — под заштитом Унеска — а то је Котор. После упознавања историјата града, група је посетила храм Светог Луке из 12. века, као и нови храм Светог Николе из 19. века. Ту је групу то-

пло поздравио отац Кривокапић, који је са својим хором неколико пута боравио код Срба у Мађарској.

Седмог дана путовања, група се упутила према српској Херцеговини. Након панорамског разгледа прелепога Требиња, на обали реке Требишњице, пет километара низводно од Требиња, група долази до манастира Тврдош са црквом посвећеном Успењу Пресвете Богородице, која је подигнута у IV веку и задужбина је цара Константина и његове мајке Јелене. У народу постоји сећање да је ктитор манастира Тврдоша био свети краљ Стефан Урош II Милутин који је обновио манастир, као и херцег од Светог Саве Стјепан Вукчић Косача. Овај манастир је најстарији живи манастир у данашњој Херцеговини. У предању се крије разлог за подизање прве цркве Тврдоша на том месту, вероватно је одатле апостол Павле проповедао Јеванђеље уз римски пут којим је даље путовао по Илирику, односно, Далмацији. Чини се да је апостол Павле стигао из Боке до Требиња, а затим даље прошао долином Требишњице према Омишу и Кистању (потоњи манастир Крка), одакле је наставио пут за Италију.

Група је пут наставила према Мостару, где је посетила Саборни храм Свете Тројице на Бранковцу, који је недавно поникао, а био срушен за време рата 1992. године. Поклонници су стигли и до такозване старе цркве

као и српског православног гробља, до гроба Алексе Шантића, где је одржан кратак час српске књижевности: рецитовале су се песме „Емина“ и „Бока“. После слободног времена у центру града, група је из врелог Мостара у вечерњим сатима допutoвала у Сарајево, у такозвани мали европски Јерусалим.

Последњег, 8. дана, поклоници су пешке обишли историјски центар Сарајева, Музеј „Младе Босне“, Принципов мост и наравно Саборну цркву Рождества Пресвете Богородице, један од највећих српских православних храмова на Балканском полуострву, који је како-тако ипак преживео три тешка рата. Након слободног времена у Сарајеву, преко Романије, Зворника, група се упутила према Мађарској.

Током осам дана интензивног путовања, обишло се 6 манастира, 5 саборних цркава, прошло се преко 5 држава, посетило безброј културно-историјских знаменитости из разних периода наше богате историје.

Како би се овај пут реализовао, свакако, организатори путовања захваљују се водичу, историчару и драгом пријатељу Зорану Илићу, Влади Мађарске и Фондацији „Габор Бетлен“. Реализовање путовања, такође, потпомогле су и Српске наредносне самоуправе XIV и XIX кварта, као и Самоуправа Срба у Будимпешти.

Игор Рус

